

Innlegg sendes FiskeribladetFiskaren
E-post: redaksjonen@fbfi.no
Telefaks: 55 21 33 01
Adresse: Sandbrogaten 5-7, 5003 Bergen

Hovedinnlegg/kronikk: Maksimalt 5.000 tegn (ca. 750 ord).
 Underinnlegg/replik: Maksimalt 1.500 tegn (ca. 250 ord).
 FiskeribladetFiskaren forbeholder seg retten til å forkorte alle innlegg som mottas. Likeledes forbeholder vi oss retten til å lagre innlegg i

elektronisk form, samt publisere dem på internettet. Innlegg honoreres ikke. Bidragsyttere oppfordres til å sende innleggene med epost til redaksjonen@fbfi.no
 Vi tar også i mot lagringsmedia av alle typer.

Erling Flaa i Norges Miljøvernforbund slår tilbake mot Sjømat Norge i dette svarinnlegget om norsk oppdrettsnæring.

Oppdrettslaks og kunnskapsløshet?

Innlegg

HAVBRUK

Mitt debattinnlegg «Oppdrettslaksen leder» som sto på trykk den 9.11. ble den 18.11. kommentert av kommunikasjonsdirektør i Sjømat Norge, Are Kvistad, under tittelen «Kunnskapsløst om laks».

Jeg vil komme med noen kommentarer til hans innlegg.

Først av alt, som nevnt i mitt debattinnlegg, representerer jeg Norges Miljøvernforbund i denne saken, en organisasjon jeg har vært medlem av i de siste 10 årene. Som du inderlig vel vet, både som PR-sjef både i Sjømat Norge og fra tilsvarende jobb i forløpereren, Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening (FHL), har Norges Miljøvernforbund helt siden dannelsen i 1993 vært den miljøorganisasjonen i Norge som har vært mest aktiv i miljøspørsmålene rundt fiskeoppdrett, og selvfølgelig en pest og en plage for oppdrettsnæringen. Du må gjerne kalle mitt debattinnlegg kunnskapsløst, det bryr meg midt i ryggen, men jeg har for vane å sjekke mine kilder grundig i mitt engasjement som miljøaktivist, om det nå gjelder anti-atomkraft, anti-atomvåpen eller lakseoppdrett.

Blant Miljøvernforbundets dokumenter som jeg har benyttet, vil jeg spesielt nevne «Faktarapport om miljøkonsekvensene ved oppdrett av

Erling Flaa
 representant
 Norges
 Miljøvernforbund

«Det bør vel også være et tankekors at 37 millioner laks døde i merdene ifjor, av totalt 400 millioner, det høyeste antallet på over ti år

nordatlantisk laks i Norge», utgitt i 2010. Jeg vil her sitere fra innledningen:

«Den totale miljøbelastningen fra oppdrettsnæringen er uakseptabelt stor. Norges Miljøvernforbund dokumenterer et akutt behov for å rydde opp i forurensningen, smittespredningen og dyreplageriet innen oppdrett av laksefisk, og den pågående utryddelsen av kysttorsken, sjørreten og de nordatlantiske villaksstammene. Vi krever oppdrett inn i tette, flytende anlegg med pumping av vann fra minst 30 til 50 meters dyp og

rensing av alle utslipp innen 3 år».

Godt dokumentert

Kvistad hevder videre at laksen har god plass i merdene, nemlig 97,5% vann og 2,5 prosent fisk. Det å hevde at den nordatlantiske laksen, som ikke svømmer i stim verken i havet eller i elvene, sikkert trives i en slik burhønstilvarelse, er et utsagn mot bedre vitende. Morten Strøksnes, forfatter og skribent i Stavanger Aftenblad, skrev meget treffende 15.8.2013: «Kvistad mener fortsatt at 200.000 laks i en merde er god plass. Ut fra Kvistads logikk er det god plass til 300 spurver i en heis, siden deres kroppere bare vil oppta en liten andel av rommet». Det bør vel også være et tankekors at 37 millioner laks døde i merdene ifjor, av totalt 400 millioner, det høyeste antallet på over ti år. Dette tyder ikke akkurat på god dyrevelferd ved oppdrettsanleggene.

I følge kommunikasjonsdirektøren er det godt dokumentert at miljøtilstanden er god under og ved anleggene. Som jeg nevnte i mitt debattinnlegg, hevdet Statens Forurensningstilsyn i 2009 at at en gjennomsnittlig merde med en produksjon av 3.000 tonn laks pr. år forurenser like mye som en by med 50.000 innbyggere. Årsproduksjon av laks og regnbueørret var i 2014 på 1,35 millioner tonn. Ut fra dette forurenser oppdrettsnæringen like mye som ca. 22 millioner mennesker. Å påstå at denne massive forurensningen ikke påvirker livet sjøen, er rimelig freidigt!

LAKS: Skribenten er blant annet bekymret for høy andel lakse-dødelighet i norske oppdrettsmerder.
 ILL.FOTO

Lakselus

Jeg kritiseres også fordi jeg er kritisk til vaksiner av laksen. Klitinhemmere som diflubenzuron og teflubenzuron blir brukt til avlusing fordi stoffene odelegger lakselusens evne til å danne skall. Siden stoffene blir gitt i fiskefor og i åpne merder, rammer giftbruken like mye utenfor merdene som innenfor. Alle dyr med skallskifte i nærheten av oppdrettsanlegg er truet av flubenzuronene, og behandlingen kan derfor bety

katastrofe for alle skaldyr langs kysten, som reker, krabber, hummer og kreps. Dette blir bekreftet av forsker Renee Katrin Bechmann ved forskningsinstituttet IRIS i Stavanger. Hun sier at det de har gjort er å gi reker noen få pellets fiskefor som inneholder det kjemiske lakselusmiddel diflubenzuron. «Vi prøvde det både på rekelarver og på voksne reker. Effekten var at rekene døde. Å se reker dø etter å ha spist noen små pellets av medisinfors til laks,

Forskere skuffer

Innlegg

SJØMATMELDING

Dreyer, Hermansen og Isaksen forsøker i Fiskeribladet den 25.11. å ta opp igjen den eksamen som jeg strøket dem i uka før. Resultatet ble skuffende.

1. Min påstand er: Fersk kvalitetsfisk er nordnorske

fiskeproducenters eneste konkurransefortrinn. Vi trenger nemlig tre – fem dager for å nå flertallet av kundene mens konkurrentene på kontinentet gjør det over natten? Dersom forskernes argumentasjon hadde hatt noe for seg, ville vi også kunne bearbeide fryst råstoff. Det kan vi ikke. Det aller meste av fiskeproduktene våre går til utviklede land – i Vest-Europa. Hvor spesielt er det da å ha god infrastruktur?

2. At dere ikke kjenner til at klippfisk av ferskt råstoff selges dyrere enn av fryst, det sjokkerer. Jeg har aldri betvilt at det er mulig å produsere mer rasjonelt med fryst råstoff.

3. Håpløs argumentasjon og bruk av statistikk.

4. Forskerne starter med å kritisere meg for å trekke konklusjoner på basis av én observasjon, men bruker selv kun Myre som eksempel på hvor godt det går på kysten.

Utstrakt strukturering får tilnærmet samme effekt som oligopol. Det vil si at de få som har markedsrett (oligopolistene) krymper tilbudet av varer for å maksimal fortjeneste. I fiskeriene blir bare de mest lønnsomme fiskeslag utnyttet, for å kutte kostnader. Effekten er at verdiskapningen for samfunnet ikke blir optimal.

5. Fiskeindustrien har ingen problem med å skaffe arbeidskraft. Vårt firma

takker nei til hundrevis av arbeidssøkere i året. Vi har heller ingen problem med å betale tariffestete lønninger, så lenge vi har tilgang på ferskt råstoff av god kvalitet. De selskapene som kan lene seg på lønnsom tråldrift, ser ut til å ha langt lavere fokus på den produksjonen som skjer på land. For øvrig er arbeidsledigheten i EU er på ca 11 prosent og i Sverige rundt 8-9. Her selger Norge ca 70 prosent av fiskeproduktene.

Innlegg sendes Fiskeribladet/Fiskaren
E-post: redaksjonen@fbfi.no
Telefaks: 55 21 33 01
Adresse: Sandbrogaten 5-7, 5003 Bergen

Hovedinnlegg/kronikk: Maksimalt 5.000 tegn (ca. 750 ord).
 Underinnlegg/replik: Maksimalt 1.500 tegn (ca. 250 ord).
 Fiskeribladet/Fiskaren forbeholder seg retten til å forkorte alle innlegg som mottas. Likeledes forbeholder vi oss retten til å lagre innlegg i

elektronisk form, samt publisere dem på internettet. Innlegg honoreres ikke. Bidragsyttere oppfordres til å sende innleggene med epost til redaksjonen@fbfi.no
 Vi tar også i mot lagringsmedia av alle typer.

Til Trondsen og Ørebech

Innlegg SJØMATMELDING

Under overskriften «Kjøpt og betalt» kritiserer professorene Trondsen og Ørebech vår kronikk 13. november i Fiskeribladet/Fiskaren. Her langes det ut mot så vel Sjømatindustriutvalget som mot oss. Innledningsvis får vi kritikk for at vi i vår oppdragsforskning må levere det oppdragsgiverne bestemmer og at vi derfor «i meget liten grad er underlagt ordinære vitenskapelige prosesser for faglig diskusjon og kritikk». Vi trenger vel ikke forklare professorene forskjellene mellom vitenskapelig arbeid og et sekretariatsarbeid for et offentlig nedsatt utvalg? Hvis noen skulle være i tvil, er Nofimas forskning underlagt de samme vitenskapelige standarder som all annen forskning.

Bakgrunnen for vår kronikk 13. november var todelt: 1) Å tilkjenne vårt inntrykk av den diskusjon som har vært i etterkant av Sjømatindustriutvalgets rapport, og 2) Understreke at alle som har meninger om et vanskelig politikkområde som fiskeripolitikken, har anledning til å bli hørt når det skal behandles politisk.

Vi og utvalgslederen (Tveterås) kritiseres også for å ha møtt debatten etter framlegginga av NOU 2014:16 med stillhet. Utover å slå fast at vi har sett Tveterås både på trykk og på talerstoler i fiskerifaglige fora utallige ganger etter framlegginga, så kan vi bare svare for oss selv. Stillheten fra vår side har vært veloverveid ettersom NOU 2014:16 utelukkende stod for Sjømatindustriutvalgets regning, og har aldri vært et produkt fra Nofima eller forskere her. Som sådan er det ikke vår rolle å forsvare dens innhold, men enkelte påstander kan ikke stå ubesvart.

Professorene kritiserer utvalget for å ha lagt en annen definisjon av verdiskaping til grunn enn den vanlige, ved kun å se på avkastning på investert kapital, ikke lønn og lott. Kan man spørre hvor professorene finner denne besynderligheten? Eller kan man mistenke de for ikke å ha lest Sjømatindustriutvalgets rapport, der en – etter vårt skjønn – både utfyllende og tydelig definisjon av verdiskapingsbegrepet er å finne på sidene 22 og 23. At herrerne ikke finner arbeidsgodtgjørelse som lott beskrevet så ofte, kan skyldes at det er lite utbredt i fiskeindustrien. Vi kan forsikre professorene om at utvalgets medlemmer (deriblant to samfunnsøkonomiprofessorer) var svært bevisst

på arbeidsgodtgjørelsens del av verdiskapingen.

Utvalget kritiseres også for ikke å ha «basert seg på den etter hvert elementære markedskunnskap om at det er ferske produkter som er mest ettertraktet og betales best av forbrukerne i alle markeder». Om det virkelig er slik, og denne produktformen er overlegent lønnsom, hvorfor griper ikke da industriaktørene muligheten begjærlig og forsyner disse godt betalende forbrukerne med ferske produkter? Vi har sågar nettopp lest i herværende avis at selv Norfra AS salter 60 % av det som kommer ferskt til kai.

Kan det være at det ligger kostnadsulemper forbundet med produksjon av ferske produkter – for eksempel innen logistikk? At det kommer tilstrekkelig ferskt torskeråstoff på land er vel et udiskutabelt faktum når om lag 30 % eksporteres ubearbeidet videre, og bare en tidel av kvantumet går som Skrei©.

Nofima har i snart 40 år kartlagt lønnsomhet, produksjon og struktur i norsk fiskeindustri. Det er ikke bare hyggelig lesning det tallene tale forteller om fiskeindustrien. Det var en av grunnene for at NOU-utvalget ble nedsatt av forrige regjering. Man finner lønnsomme bedrifter i alle bransjer av fiskeindustrien. Den store variasjonen blant bedriftene gir ikke grunnlag for å utrope enkeltsegmenter som vinnere, som myndighetene dermed kan legge spesielt til rette for. Nofima tar selvfølgelig ansvar for «Driftsundersøkelsen for fiskeindustrien», men vi kan vel neppe ansvarliggjøre for at næringsaktørene ikke griper den åpenbare (og elementære) muligheten som Trondsen og Ørebech mener foreligger.

På lik linje er det uredelig å angripe oss for innholdet i NOU 2014:16, Stortingsmeldinga eller forskningsrapporter som ble utført av andre for Sjømatindustriutvalget. Det står for henholdsvis utvalgets, regjeringens eller forskernes egen regning. På vegne av utvalget, som ønsket enkelte sider ved sjømatindustriens rammevilkår nærmere belyst, bestilte NFD fire separate utredninger ved norske forskningsinstitutter. Hvorfor professorene Trondsen og Ørebech, som synes å sitte på løsningen på de fleste problemene i næringa, ikke ble forespurt og invitert til å levere faglige rapporter, kan man jo bare spekulere i. Vårt sekretariatsoppdrag ble selvsagt betalt og lar seg vel best evaluere av utvalget og departementet.

Øystein Hermansen, forsker, John R. Isaksen, forsker og Bent Dreier, forskningssjef Nofima

er skremmende», sier Bechmann. «Det er blitt så mange oppdrettsanlegg at det snart ikke er rekkefiskere igjen fra Vestlandet til Nord-Norge». Rekene forsvinner, sier reketraler Tor Inge Larsen i Brønnøysund.

Lakselusinvasjonen i oppdrettsanleggene har også fått dramatiske konsekvenser for sjørretbestanden. «Det har aldri vært så mye lakselus på sjørreten som i år. Verst var det i ytre del av Namsenfjorden, der vi i juli fant sjørret

som i snitt hadde to hundre lus. Selv om jeg har jobbet med dette i over tjue år, er jeg sjokkert over hvor ille det er», sier forsker Bengt Finstad ved Norsk institutt for naturforskning (NINA) i 2014. «Hvis vi ikke gjør noe med lakselusa nå, vil det ikke være fiskbar bestand av sjørret i Norge om ti år», advarer han. Nylig publiserte Finstad, sammen med en rekke andre forskere, en studie som viser at fiskeoppdrett øker forekomsten av lakselus i fjordene.

Kvistad håper til slutt at jeg, som ifølge ham også er en aktiv Senterpartimann, skal legge fordommene til side. Jeg forholder meg til fakta, ikke fordommer. Det er også direkte frekt å trekke mitt engasjement i Senterpartiet inn i denne saken! Jeg representerer Norges Miljøvernforbund, noe som burde være ganske klart ut fra mitt debattinnlegg. Senterpartiet har absolutt ingenting med denne saken å gjøre.

6. Det er vanskelig å se at der er en meningsforskjell mellom de to substantivledene «spredt bosetting» og «å opprettholde bosetting i distriktene». Forskerne synes heller ikke å ha fått med seg den alarmerende rapporten fra 2014 om kvalitetssnedgangen på fisken som snurrevadflåten bringer på land. (For øvrig utarbeidet av Nofima.) Det er opplagt at økt effektivitet i form av færre arbeidstimer pr kilo bragt

på land, ikke er det samme som økt verdiskaping av en knapp ressurs. Overføring av kvoter fra trålere som fryser det meste av fisken på sjøen, til kystfiskebåter som gjør det samme, er noe jeg aldri har gått inn for. Dersom politikerne vil, har de myndighet til å sørge for at så ikke skjer. For fjerde år på rad vil vi få omkring en halv gang større torskekvoter enn gjennomsnittet for de siste 70 årene. Det faktum synes heller ikke

å streife forskernes resonnementer.

Kommentaren om at jeg fremstiller egeninteresser som fellesinteresser, holder ikke vann. Er jeg den eneste som argumenterer mot forslagene i stortingsmelding nr 10? Uten fisk er vi naken, som Lena Hammes skrev. Da nytter det lite om valutakursene er gunstige.

Steinar Eliassen